

Szakdolgozat

Lauer Liza Livia

Óvodapedagógus hallgató

Kaposvár

2023

Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Neveléstudományi Intézet

Óvodapedagógus szak

A fuvola és a furulya hangszer használata az óvodában

E két hangszer által keltett érzelmek kifejezése

Szakdolgozat

Készítette: Lauer Liza Livia

RT6O1R

Nappali tagozat

Konzulens: Nagyné Dr. Árgány Brigitta

Egyetemi adjunktus

Intézet/Tanszék: Neveléstudományi Intézet és Szakdidaktikai Tanszék

Kaposvár

2023

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	5
2. Zenei nevelés az óvodában	6
2.1. A zenei nevelés hatása	6
2.2. A zenei nevelés kapcsolata az óvodai tevékenységformákkal	7
2.3. Az óvodáskorú gyermek érzelmi fejlődése	8
3. Az óvodapedagógus hangszerei	10
4. Hangszertörténet	12
4.1. Fúvós hangszerek	12
4.2. A hangszer múltja	12
4.3. Az első hangszer	13
4.4. Fuvola	14
5. Összefoglalás	16
6. Vizsgálati anyag	17
6.1. Bevezető	17
6.2. Az első foglalkozás leírása	20
6.2.1. Reflexió az első foglalkozásról - fuvola	21
6.3. Második foglalkozás leírása	25
6.3.1. Reflexió a második foglalkozásról – fuvola és alt fuvola	26
6.4. A harmadik foglalkozás leírása	29
6.4.1. Reflexió - harmadik alkalom – fuvola és piccolo	30
6.5. A negyedik foglalkozás leírása	34
6.5.1. Reflexió a negyedik alkalomról - lezárás	35
6.6. Összefoglaló	37
7. Összegzés	41
8. Irodalomjegyzék	43
9. Melléklet	44
9.1. 1. foglalkozás tervezet	44
9.2. 2. foglalkozás tervezet	50
9.3. Kotta	55

9.4.	3. foglalkozás tervezet	56
9.5.	Kotta	61
9.6.	4. foglalkozás tervezet	62
9.7.	Beleegyező nyilatkozat minta	66

1. Bevezetés

Már óvodás koromban a fuvola szerelmese voltam. Magával ragadott a hangja és a technikája. Így mikor iskolás lettem, nem volt kérdés milyen hangszeren szeretnék tanulni, ezért a szüleim beíratk, így 8 évet jártam zeneiskolába és elsajátíthattam a fuvola rejtelseit. Amint később a furulyát a kezembe vettem, észrevettem a csöppnyi hasonlóságot e két hangszer között, és rögtön játszani tudtam rajta. Édesanyám óvónő volt, és sokszor kérte a segítségemet abban, hogy egy-egy gyerekdalt játszak el neki, hogy megtanulja a dallamát és megtaníthassa a gyerekeknek.

Kiskoromban mikor a zeneiskolában végeztem, gyakran mentem át az óvodába hozzá, és vettem elő a hangszert a gyerekeknek. Ők ámulattal néztek rám és hallgatták a fuvolám hangját. Mikor eldöntöttem, hogy óvodapedagógus szeretnék lenni, anyukám ezt mondta: „Óriási kincs van a kezében, hogy tudsz egy hangszeren játszani.” Én pedig elmosolyodtam, és tudtam, valóban előnyömre fog ez válni. Innen jött az ötlet, hogy a szakdolgozatomat erről szeretném készíteni.

Szakdolgozatomban kíváncsi voltam, milyen lehetőségeim vannak ezzel a hangszerral kapcsolatban. Milyen érzelmi hatásokat keltenek e hangszerek a gyerekekben? Hogyan tudom az óvodai zenei tevékenységformákat e hangszerek által érzelmileg tartalmasabbá tenni?

Szakdolgozatomban egy projekt keretein belül igyekeztem kutatni a kérdéseimre a választ. A projektben saját illetve kölcsön kapott hangszereket használtam. A projektet a 8 hetes külső szakmai gyakorlatom során valósítottam meg. Figyelembe vettem a tervezés során a csoport összetételét, a gyermekek igényeit és kéréseit. A fő hangsúlyt a zenehallgatásra, mint zenei tevékenységre fektettem. Igyekeztem olyan darabokat bevinni a gyerekeknek, amelyek különböző érzelmeket váltanak ki belőlük. Ehhez hozzátéve ismeretanyagként és a zenei élmények fokozására bevitettem számukra új hangszereket is (alt fuvola, piccolo), hogy megismerjék a fuvola család pár tagját.

Szakdolgozatom első részében betekintést engedek az óvodai zenei nevelésbe. Számot adok az óvodapedagógus hangszereiről, továbbá milyen lehetőségekkel lehet a gyerekek számára a zenei foglalkozások során élményt nyújtani. A hangszer bemutatását is fontosnak tartottam, hiszen a hangszer kialakulása fontos alappillére szakdolgozatomnak. Ha a zenetörténet és a hangszergyártás nem tartana ott, ahol jelenleg tart, a projekt nem valósulhatott volna meg. Ezt követően a foglalkozás felépítését, tervét mutatom be, ahol részletesen leírom hogyan és miképpen zajlottak a tevékenységek a gyerekekkel időről időre.

2. Zenei nevelés az óvodában

2.1. A zenei nevelés hatása

A zenei nevelés elsősorban a művészeti nevelés körébe tartozik, a gyermekekre az érzelmeken keresztül hat. A gyerekek zenei érdeklődését könnyen felkelti, formálja zenei ízlésüket és esztétikai fogékonyságukat. Ennek hatására a gyermekek szívesebben hallgatnak zenét és dúdolnak, szeretnek játszani és énekelni. Mindeközben fejlődik, például a hallásuk, éneklési készségük, ritmusérzékük és a harmonikus mozgásuk. „*A zene hatása olyan emberformáló erő, amely kihat az egész személyiségre...*” (Forrai 2017, 13) Fogékonnyá teszi az embert a szép befogadására, formálja az ízlését és az alapvető magatartását. Úgy tartják, hogy a zenei nevelést már a születéstől kezdve érdemes elkezdni. Erre szolgál a szülői ház, illetve más intézmények, a bölcsőde és óvoda, hogy tervszerűen, ideje korán fejlessze és érdeklődővé tegye a zene iránt a gyermeket. Kodály Zoltán az éneklést tartotta a zenélés leghatásosabb és legtermészetesebb módjának. Az ember hangját ugyanolyannak tartják, mint az ujjlenyomatot; sajátos, egyedi, mással össze nem téveszthető, személyes hangzása van.

A zene a gyermek általános fejlődésére is hatással van. Ezek különböző képességekben nyilvánulnak meg:

A zene közvetlenül kiváltja az érzelmeket a gyermekből. A hangmagasság, a ritmus és mozgás, valamint a szöveg játékos, szimbolikus képei, vagyis összességében a fizikai ingerek összhangja, pozitív jelenséggként hatnak, örömet váltanak ki. Fejleszti a gyermek érzékenységet, érzelmvilágukat színessé teszi. Ha a zenehallgatásnál nem is értik a pontos szöveget, azonosulni tudnak a dallam hangulatával, például szomorúság, vidámság.

A zenei nevelés a gyermek értelmére is hatással van. A különböző módok által szemléltetett fogalompárokban felismerhetők a közös vonások, ugyan úgy, mint a matematikában vagy a környezetismeretben. Ez az összehasonlítás (megkülönböztetés, azonosítás) folyamata, amely gondolkodással megy végbe. A megértést nem muszáj szavakba foglalni, különböző cselekvésekkel is kifejezhető, ilyen például a mozgás, vagy a magasabb hangoknál a kézfeltartás.

A gyerekdalok és a hozzá tartozó játékok megtanulása a gyerekek emlékezetét is fejleszti. A dalok szövegét, ha megérti a gyermek, magát a dalt is sokkal gyorsabban tanulja meg. A zenében hasonlóképpen figyelhető meg, mint az ember szókincsénél, az „aktív”

dalanyag használatát könnyebben felidézhetjük emlékezetünkéből, mint a „passzív” anyagot. Az ismert dallamot belső hallással is előidézhetjük, előhívhatjuk. A gyermek emlékezetére jellemző, hogy általában többre emlékszik a dalból, mint amit valójában énekel. Az óvodában a gyerekdalok tanulása összetett, mivel nem csak a dallamot és a szöveget kell megjegyezniük, hanem a hozzá tartozó játékszabályokat és mozgásformát is.

A képzelet fejlődése is elengedhetetlen egy óvodás gyermek számára. A már meglévő ismeretek és tapasztalatok emlékéből teszi össze az új, ám valóságtól eltérő képeket. Akár szerepjátékok során fakadó helyzetek közben átéli azokat a történeteket, amelyek talán nem is történtek meg, csak úgy tesznek, mintha. Ezért van az, hogy minél színesebb és fogékonyabb a gyermek képzelete, annál nagyobb örömet szerez neki a megszemélyesítés. A gyermekek saját élményei alapján a zene hallgatás során, más és más élménytársítás jelenik meg. A képzelet színessége és a fantázia hiánya nélkül elmarad a zenei művek élvezete.

A zene hatására a gyerekek az indulataikat is megtanulják kezelni, gyakran azok megfékezésére, átalakítására is képesek lesznek.

A zenei alkotóképesség alapja a belső hallás és a képzelet. A már ismert dallamtól, játékoktól és ritmustól kedvet kap arra, hogy saját maga találjon ki spontán egy-egy dallamot, és később más társait is erre buzdítsa.

2.2. A zenei nevelés kapcsolata az óvodai tevékenységformákkal

A zenei nevelés a legszorosabb kapcsolatban az irodalommal, azon belül pedig az anyanyelvi neveléssel áll. A szavak szép és pontos kiejtését serkenti, az új szavakkal bővül a gyerekek szókincse, főleg akkor, ha mozgással egybekötött cselekvések a szavak megértését segítik.

A zenei tevékenységek elősegítik a szocializációt is, mely főként a társas kapcsolatokban mutatkozik meg. Nem kell szóban kifejezni egymás iránti érdeklődésüket, elég, ha egy gesztussal, egy mosollyal vagy egy szerepvállalással teremt kapcsolatot a társaival.

Ezen kívül a gyermek a zene hatására képes az önkifejezésre is. A szóra nem is bírható gyermeket megfigyelhetjük, hogy egy adott dalra milyen mozgásformát, mimikát vagy cselekedetet választ. De megkérhetjük, rajzolja le nekünk, mit érzett. Ez által betekintést kaphatunk a gyermek lelki állapotába is, illetve ez jelezheti nekünk, ha a gyermekkel, vagy a családban probléma merülne fel.

Tulajdonképpen minden tevékenységterülethez belevihető a zenei nevelés.

Környezeti tevékenységeinkhez és játékainkhoz szinte minden témában megtalálhatunk gyerekdalokat, mondókákat, amelyeket a napirendünk folyamán beilleszthetünk. Ezzel is színesítve és gazdagítva a foglalkozást a gyerekek részére.

A számolós mondókák nagy segítségükre vannak az óvodapedagógusoknak, hiszen általuk a gyerekek sokkal könnyebben megtanulhatja a számokat. Közben még a ritmusérzékük is fejlődik.

A gyerekdalok szövegei által színesíthetjük és bővíthetjük vizuális képzeletünket is.

2.3. Az óvodáskorú gyermek érzelmi fejlődése

Az óvodáskorú gyermek életében igen fontos szerepet tölt be az érzelem. A gyermek minden cselekvése és megnyilvánulása az érzelmein keresztül befolyásolható illetve közelíthető meg. Ekkor még igen labilis, hiszen egyik pillanatban boldog, a másik pillanatban teljes elkeseredettség érzése uralkodik rajta. Ezt polarizáltságnak is nevezzük, ami annyit jelent, hogy képes rendkívül gyorsan az egyik végletből a másik végletbe váltani. Ám ezek nem azonosak a gyermek szeszélyes vagy hisztis megnyilvánulásaival. Az óvodáskorú gyermeknek az óvodába lépésekor fel kell tudnia ismerni a 6 alapérzelmet, amelyek a következők: az öröm, a bánat, a düh, a meglepődés, a félelem és az undor. Ezek az érzelmek testbeszédből és arcminimikából is érzékelhetők. A kisgyermekkorhoz hasonlóan, bővül az óvodás korú gyermek érzelem világa, ún. magasabb rendű érzelmek is megjelennek. Ilyen az intellektuális-, az erkölcsi-szociális-, és az esztétikai érzelmek.

Az intellektuális érzelmekben a gyermekben a világ megismerésének vágya, a kíváncsiság motiválja. Maga a felfedezés, a megismerés és az alkotás öröme funkcionál.

Az erkölcsi-szociális érzelmek azt jelenti, hogy a szülön kívül, már az óvodapedagógushoz, és óvodás társaihoz is erős érzelmek fűzik a gyermeket. Társas igénye növekszik, kialakulnak és differenciálódnak a szociális jellegű érzések. A kisebb gyermeknél a barátságválasztás során a szép játékautó vagy a csinos ruha dominál, azaz a külső jellemzők szerint választ. Ám a nagyobbaknál már fontosabb szempontok is megjelennek, mint pl.: a belső értékek (jószívű, kedves, segítőkész) szerinti barátságválasztás. Ezek a barátságok eleinte labilisak, ám idővel stabilizálódnak. Jellemző még, hogy a gyermek érzelmi életében egyre fontosabb szerepet kapnak a lelkiismereti funkciók is, amely a gyermeket a felnőtt iránti szeretet, elismerés, megbecsülése és elnyerése érdekében motiválja, hogy cselekedeteit a felnőtt elvárása szerint végezze el.

Az esztétikai érzelmek megfogalmazására Dr. József Istvántól idéznék: „*Az esztétikai érzelmek a felnőtt mintáján keresztül érvényesülnek, segítségével a gyermek észreveszi, és rácsodálkozik a szépre. A gyermeket gyönyörködtetheti egy szép virág, egy kellemes dallam, egy hangzatos, verses ritmus is.*” (Dr. József 2011, 39.)

3. Az óvodapedagógus hangszerei

Véleményem szerint egy hangszeren minden óvodapedagógusnak játszania kellene. A hangszertanulás nemcsak azért kamatozik, mert szükséges az óvodai zenei nevelés eszközeként, hanem azért is, mert szükséges kiegészítője az óvodapedagógus zenei ismereteinek és a zenei műveltségének is. Az énekes kultúra adja az alapot a hangszertanuláshoz, de sosem helyettesíti azt. A hangszeren való tanulás és játék során az óvodapedagógus folyamatos zenei fejlesztésben részesül. Másik célja, hogy a gyerekeket esztétikai élményekben részesítse.

Az óvodapedagógus hangszerei lehetnek a következők:

A hegedű a vonós hangszerek családjába tartozik. A hegedű hangja áll a legközelebb az emberi hanghoz. Hangterjedelme miatt nem csak az óvodai dalok, hanem a zenehallgatásra szánt darabok előadására is alkalmas. Különösen a lírai daraboknál. Mint minden hangszer, így ez is több évnvi tanulást és gyakorlást igényel.

A metallofon és xilofon az ütőhangszerek családjába tartoznak, pattogó, indulószerű játékokra alkalmasak. A metallofonnak fém, a xilofonnak fa az alapanyaga. Mivel anyagaikban mások, ezért a hangszínük is különbözik. Míg a metallofon fémes, csengő hangot ad, addig a xilofonnak csattogó, ún. „száraz” hangja van. A mai világban sokan összekeverik ezt a két hangszert. Ez ellen talán pont az óvodapedagógus tehetné a legtöbbet, hiszen mára már e hangszerek az óvodák hangszerei lettek. Aki a kottát ismeri, gyorsan megtanulhat ezeken a hangszereken játszani. Kodály Zoltán szorgalmazta a xilofon hazai gyártását.

A gitár a pengetős hangszerek családjába tartozik. Az akkordok, harmóniák gazdag világát szólaltatja meg nekünk. A gitárjáték arra alkalmas, hogy az óvodapedagógust zeneileg műveltebbé tegye. Az óvodapedagógus inkább a zenehallgatásra használja, mintsem a gyerekdalok kíséretéhez. Főként önmagát kíséri. A tévhit ellenére, a gitárhoz is több év gyakorlás szükséges, ugyanis nem csak a zene elméletre és összhangzattani tudásra, hanem zenei szerkesztésre és a hangszer lehetőségeinek a kihasználásának a tudására is szükség van.

Kevés óvodában található meg a zongora és nehezen kihasználható is egyben. Gyermekek koncertek igazolják, hogy csak néhány percig képes a gyerekek figyelmét lekötni. Olyan, mintha a hangszer nagy testével válaszfalat húzna a gyerekek és az óvodapedagógus közé. Olyan műveket javasolt e hangszerrel előadni a gyerekeknek, melyeknek témája énekelhető is. Ezen a hangszeren csak művészi szinten tanácsos játszani.

1965-től kezdődött az óvónőképző intézményekben a furulyaoktatás. Ekkor még alt furulyán tanultak játszani. Ez a hangszer alkalmas mozgékony dallamokra, díszítő cifrázásokra és többszólamú játékokra. A szoprán furulya hangja egy oktávval magasabban szól, mint az ember énekhangja. Ha dallamfelismeréshez szeretnénk használni, érdemes utána az óvodapedagógusnak elkezdni a dalt énekelni, mivel a gyerekek könnyen átveszik a furulya hangmagasságát.

4. Hangszertörténet

4.1. Fúvós hangszerek

Fúvós hangszereknek nevezzük mindazokat a hangszereket, amelyeket levegővel szólaltatunk meg. A fúvós hangszereken belül is két nagy csoportra bonthatjuk a hangszereket, a fafúvósokra és a rézfúvósokra. A két csoport között a különbség a megszólaltatásuk módjában nyilvánul meg. A rézfúvós hangszereket egy tölcséres fúvóka által szólaltatjuk meg. Ilyen hangszer a harsona, a trombita és a tuba. A hang úgy jön létre, hogy fúvókába préselt levegő segítségével ajkaink rezegni kezdenek. Fafúvós hangszerek pedig azokat a hangszereket nevezzük, amelyeket sípszerű fúvókán szólaltathatunk meg. Ilyen például a fuvola és a furulya. A klarinét és szaxofon esetében egy nád segítségével szólaltatjuk meg a hangszert. Általánosságban azt is mondják, hogy fafúvós hangszereknek nevezzük azokat a hangszereket, amelyek hanglyukakkal rendelkeznek.

4.2. A hangszer múltja

Az emberiség történetében előfordul, hogy fuvolákkal találkozunk, mivel a fuvolafélék az összes fúvós hangszer közül a legegyszerűbb felépítésűek. Így arra következtethetünk, hogy hosszú évszázadok alatt, sok tehetséges nép, egymástól függetlenül fejleszthette ki a hangszer korai alakját. Feltalálását nézve megoszlik a zenetörténészek véleménye. A legtöbb ókori nép egyenesen az istenektől származtatta ezt a hangszert a csodás hangja miatt. Elképzelhető, hogy az összes korabeli fuvolát az a pánsíp előzte meg, amelyet a görög mitológia Pánnak, az erdő és pásztorok istenének tulajdonít.

Legelőször a középkorban – a görög és római fuvolák mintájára – készítették el harántos alakban, Németországban. A harántfuvola közel 3000 évvel ezelőtt létezett már Kínában, és ismerhették a fáraók kora előtti Egyiptomban is. Európában még fából készült és egyetlen darabból faragták. Ezért az elkészülte után már lehetett is hangolni. Ezek a fuvolák ebben az időszakban katonai hangszerként, dobok kíséretében szerepeltek.

Ekkoriban a kifinomult zenei ízlés és a reneszánszban inkább a furulyát részesítette előnyben.

A barokk korban szintén a furulyák kaptak tekintélyt, Johann Sebastian Bach fuvolaszólamait is nagyobb részben ilyen hangszerre írta. A 17. század közepén, bár tartott még a furulya előnye, az opera és udvari zenekarok fontos hangszere lett a fuvola. Emellett katonai célra is használták. Forrásom szerint, kb. az 1650-ig a fuvolát egy darabból, hengeres furattal,

6 hanglyukkal építették. Ez után jelent meg a több darabból összerakható hangszertípus, melynek csak a fejrésze volt hengeres, a testének többi része kúpszerűen szűkülő furattal rendelkezett. Ezzel egy időben kezdtek egyes hangokat billentyűk hozzáadásával elérhetővé tenni. A hangszer népszerűsítésében és új szerkezet kifejlesztésében nagy szerepe volt II. Frigyes porosz király zenemesterének, Johann Joachim Quantz fuvola virtuóznak. A 18. századra a harántfuvola fokozatosan átvette riválisa, a furulya helyét. Azonban még mindig sok kritika érte a hamissága miatt.

Mai alakját 1930-as éveiben nyerte el, Theobald Böhm, a müncheni aranyműves és fuvolajátékos forradalmi átalakításokat végzett a hangszeren. 1932-ben a hangszeren lévő hanglyukak helyét és átmérőjét nem az emberi kéz anatómiájához igazította, hanem akusztikai megfontolások alapján határozta meg. Minden félhanghoz egymástól azonos távolságra lévő külön hanglyukat rendelt, melyeket gyűrűs billentyűkkel fedett. 1847-ben a kúpszerű furat helyett hengeres fémtestet alkalmazott 15 lyukkal és 23 billentyűvel. Az újításokkal sikerült javítani a hangszer hiányosságain, hamisságán és kiegyenlítetlen hangzásán, játéktechnikai nehézségei. Azóta a fuvola szerkezete, méretezése alig változott.

Theobald Böhm fuvolája 1731-ből

1. sz. kép
Theobald Böhm fuvolája 1731-ből
(Forrás: Galway 1982, 41)

4.3. Az első hangszer

Dél-Amerikában és Európában is találtak nádból és fából készült fuvolaszerű hangszereket. Leggyakrabban szilvafából vagy buxusból készítették, de előfordult, hogy hegyikristályból, üvegből később elefántcsontból vagy ébenfából is készíthették. Eleinte sok kritika érte a hamissága miatt. A mai formáját az 1800-as években Theobald Böhm alakította ki és sikerült neki egyre jobban javítani a hangszer hamisságán. A fa fuvola hangja az egyre növekvő zenekari hangzásban kevésnek bizonyult, ezért ma már fémből készítik, ezüst vagy arany ötvözzel.

4.4. Fuvola

A fuvola gyűjtőfogalom is, amely jelölheti a hangszercsalád tagjait, tágabb értelemben beletartozik az emberi lélegzettel megszólaltatott ajaksípos hangszerek zöme. Hangképzés szempontjából a legegyszerűbb hangszerek közé tartozik, valódi fűvókája nincs. Az ember ajkai által a hangszeren lévő befűvónyílásra irányított levegőáram szólaltatja meg. A fuvola csöve játék közben a megfűvás irányára merőlegesen, oldalsó helyzetben áll, ezért nevezhetik harántfuvolának is. A különböző hangmagasságokat hanglyukakkal, billentyűzet segítségével lehet rajta képezni. Napjainkban már leggyakrabban fémből készül, de ennek ellenére a fafűvós hangszerek közé tartozik. A fuvola a legmozgékonyabb hangú fűvós hangszer.

A többi ajaksípos hangszerekhez hasonlóan, a fuvolában is a hangot eredményező rezgésfolyamat jön létre. Ez a levegőáram a hangszer fejrészén lévő kerek, ovális vagy néha lekerekített négyszög formájú nyílás gondosan kialakított peremének ütközve hoz létre hangokat.

A hangszertestnek három része van, a fej, a test és a láb. A mai fuvola egy hengeres csőből áll, melynek egyik dugóval van lezárva. A fuvola készülhet a többi fafűvós hangszerhez hasonlóan paliszander- vagy grenadilfából, de leggyakrabban fémből, nikkelezett sárgarézből, nikkelezüstből; az igényes hangszerek anyaga ezüstötövezet, esetleg arany.

A fejrész anyaga, belső kiképzése, a befűvónyílás mérete, formája alapvetően meghatározza a hangszer hangzását. A finomhangolás is a fejrésznek a testhez képest történő teleszkópszerű elmozdításával történhet. A testen található a hanglyukak, a hanglyukak fedését biztosító mechanika, amit zárt vagy gyűrűs billentyűzet működtet. A lábrészen található a hangszer legalsó hangjait képező hanglyukak, a hozzájuk tartozó mechanikával. A többi fafűvós hangszerhez hasonlóan a fuvolán a különböző hangmagasságokat oly módon képezik, hogy a hanglyukak nyitásával-zárásával a testben rezonáló levegőoszlop hosszúságát módosítják, ami a fuvola – akusztikailag mindkét végén nyitottnak tekinthető – csöve esetén mindig nagyjából a megszólaló hang hullámhosszának fele. Átfűvással, tehát a megfűvás módjának megváltoztatásával a rezgő levegőoszlopot másféle, egy vagy két oktávval magasabb hangnak megfelelő rezgési módok felvételére lehet készíteni, ezzel tovább bővítve a hangkészletet. A fuvolán összesen három oktáv hangterjedelem érhető így el.

A fuvola a XVII. századtól a XIX. századig magányos hangszer volt, hangszercsaláddá bővülése csak a XVII. században és az előtt, valamint a XX. századtól mutatható ki. Jelenleg

több mint több méretben építenek fuvolákat: piccolo, fuvola, altfuvola, basszusfuvola, kontrabasszus fuvola.

Ma a fuvola a szimfonikus zenekarokban meghatározó szerepet játszik.

5. Összefoglalás

„...a zeneképzést tulajdonképpen már az óvodában kell elindítani, hogy a gyermek a zene alapelemeit korán idegezze be, mert a zenei hallásra való nevelés csak ezzel a korán meginduló alapos munkával válhat eredményessé.” (Nyilatkozat a „Fiatalok” című lapban, 1941, Kodály Zoltán)

Szerintem ez az idézet tökéletesen összefoglalja mindazt, amit leírtam. Fontos, hogy az óvodás korú gyerekeket időben fejlesszük a zene által. Hiszen a zenének emberformáló ereje van, és fontos, hogy ezt minél korábban átadhassuk a jövő generáció számára.

Fontosnak tartom kiemelni azt is, hogy az óvodapedagógusok munkáját is színesíti a hangszeres játék. Ez több szempontból is az előnyére válhat. Nem csak élményt nyújt ezzel, hanem olyan közvetlen kapcsolatot teremt a gyerekek és a zene világa között, amely a későbbiekben számos pozitív hatása lesz. Ha szavakban nem is sikerül mindig az embernek kifejeznie magát, a zene által sokkal könnyebben lehet, például egy hangszer játékaival vagy a zene által kiváltott érzések kifejezésével.

6. Vizsgálati anyag

6.1. Bevezető

Miután elővettem a felsőoktatási tanulmányaim során a hangszeremet, számtalanszor tanúbizonyságot tett arról, hogy jól döntöttem. Hiszen kincs van a kezemben, hogy saját hangszerrel rendelkezem, amelyet bármikor használhatok.

A zenei tevékenységeket úgy építettem fel, hogy a 8 hetes gyakorlatom során tudjam azokat elvégezni. Mohácson, a Boldog Gizella Katolikus Általános Iskola és Óvoda Szent Ferenc Tagóvodája - Sárga gyertya csoportjában töltöttem heteimet, ahova 17 gyermek jár. Ez a csoport egy nagycsoportosokból álló homogén csoport. A fuvolával, mint hangszerrel találkoztak már az előző tanítási években, Szabó-Beck Angéla által, aki zeneóvodát tart az óvodai csoportokban. Ezeknek a gyerekeknek kis- és középső csoportban tartott foglalkozásokat.

A projektem célja az volt, hogy megfigyeljem a gyerekeket különböző hangulatú hangszeres zenék hallgatás közben. A darabok más-más hangulatot idéztek elő a gyerekekből, melyet macis érzelmekártyákkal fejezhettek ki. Továbbá egész mondatokkal fogalmazták meg, milyen érzéseket keltett bennük. Elsősorban arra voltam kíváncsi, felismerik-e a hat alapérzelmet (öröm, bánat, düh, meglepődés, félelem és undor) és ezeket kiegészítve még a hálával és az izgatottsággal. Választásom azért esett ezekre az érzelmekre, mert a gyerekek minden nap átélhetik ezeket az érzéseket az óvodában. Ezért is választottam ezt a módszert, mivel a mentorommal való folyamatos kommunikálás során megtudtam, ő gyakran használja ezeket a kártyákat a gyerekekkel. „Az én macim azért ..., mert ...” kezdetű mondatokkal fejezik ki érzéseiket, érzelmeiket vagy esetlegesen problémáikat. Ezt inkább a reggeli beszélgetések során szokták alkalmazni, hogy vidámabb, nyugodtabb légkörbe kezdhesék meg a napjukat. Mivel olyan csoportról van szó, akik iskolába készülnek, kíváncsi voltam arra is, milyen fokon áll az érzelmi fejlettségük. Fejlesztettem tovább zenei hallásukat, a magas-mély hangok megkülönböztetése volt a feladatuk az általam bevitt hangszereken keresztül. Ezen kívül igyekeztem zenei élményt is nyújtani nekik.

A tervezések során figyelembe vettem a gyerekek életkori sajátosságait. Az első foglalkozást bevezetőként kezdtem, mikor inkább az élményen és jó légkör kialakításán volt a hangsúly, illetve az érdeklődésük felkeltésén. Ezt követően a foglalkozásokat egymásra építettem fel. A következő két alkalommal a fuvola családjából két új tagot mutattam be nekik.

A kutatási kérdéseim a következők voltak: milyen érzelmeket kelt a fuvola és a furulya a gyerekekben a zene hallatán? Hogyan tudom az óvodai zenei tevékenységformákat e hangszerek által tartalmasabbá tenni? A kérdések megközelítésére a zenehallgatás módszerét tartottam a legalkalmasabbnak. Az erre szánt zenei anyagokat a zeneművek hangulata alapján volt fuvola tanárom segítségével válogattam össze. A zeneművek kiválasztásában fontos szempontnak tartottam azt, hogy belőlem milyen érzelmeket váltanak ki, mit érzek a hallgatása közben.

A foglalkozások során érzelem kártyákat használtam, melyek a következők voltak:

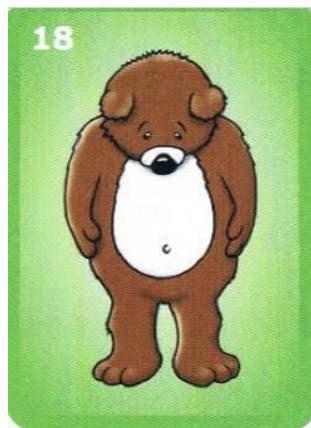
2. sz. kép
Boldog maci kártya

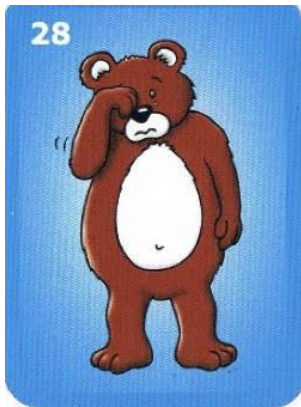
3. sz. kép
Szívből szóló maci kártya

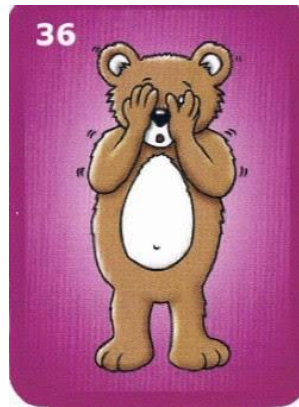
4. sz. kép
Hála maci kártya

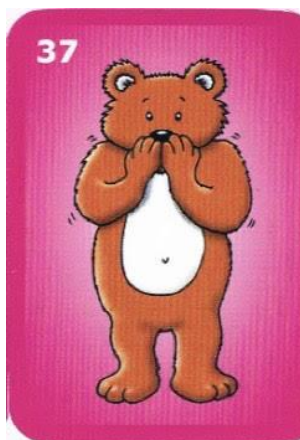
5. sz. kép
Szomorú maci kártya

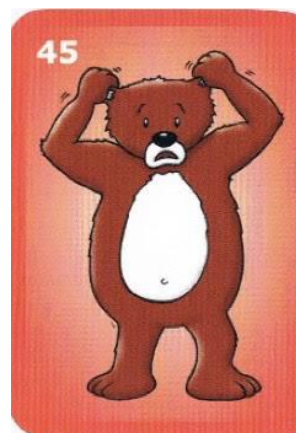
6. sz. kép
Síró maci kártya

7. sz. kép
Rémült maci kártya

8. sz. kép
Izgatott maci kártya

9. sz. kép
Hangos maci kártya

(Forrás: John Veeken 2012, 12, 13)

A foglalkozásokat úgy terveztem meg, hogy egymásra épüljenek. Az első alkalommal megismerték a fuvolát és annak hangját. Így a következő két alkalommal már könnyebben meg tudják különböztetni a magasabb hangzású hangszert a mélyebbtől. Az alt fuvola a fuvolához képest mélyebb hangzású, a piccolo pedig magasabb. Úgy terveztem, hogy akkor tegyék fel a kezüket, mikor a fuvolához viszonyítva hallják magasabban vagy mélyebben a dallamot. Ennek összehasonlítására a *Tavaszi szél* című népdalt használtam, mivel minden gyerek ismerte. A negyedik alkalommal pedig hallhatták azt, hogy egyszerre a három hangszeren milyen hangzása van.

6.2. Az első foglalkozás leírása

Foglalkozás anyaga:

Dalosságjáték: *Sándor napján* ÉZO.: 259 (ismétlő) dó-D, Hk.: lsmrd,
Bújj-bújj zöld ág ÉZO.: 152 (ismétlő) szó-Á, Hk.:lsfmr
Esik az eső ÉZO.: 262 (ismétlő) szó-Á, Hk.: lsfmr
Tavaszi szél TÖRZSÖK: 13 (ismétlő) dó-G, Hk.: s,l,t,drm

Zenehallgatás: *Sándor napján* (én fuvolázom ők énekelik)

Bújj-bújj zöld ág (először fuvolázom nekik)

Tavaszi szél (fuvolázom, ők énekelik)

Herman Beftink - "Spring" darabja youtubon

Kiemelt zenei feladat: Egyenlete s lüktetés, ritmus érzék fejlesztése, hanghallás

Foglalkozás előzménye: Előzőleg tanult dalok, dalos játékok felelevenítése, ritmikus játékok

Foglalkozás célja: Közös éneklés és táncolás örömeinek átélése, ismerkedés a fuvolával, élményszerzés

Foglalkozás feladatai:

Didaktikai feladatok:

- Mozgáskultúra fejlesztése, a helyes testtartás és a körforma alakításával. (nagy cs.)
- Egyenletes lüktetés, ritmus érzékeltetése, gyakorlása.
- Új tánc megismerése, gyakorlása.

Differenciálás lehetőségei:

- Nagyobbaknak egyenletes lüktetés, ritmus gyakorlása.

Képesség és készségfejlesztés:

- Éneklési készség fejlesztése: tiszta éneklésre törekvés az ismert dalos játékok segítségével
- Emlékezet (verbális és auditív) fejlesztése: az ismert dalos játékok, mondókák felidézésével
- Figyelem fejlesztése: az egyenletes lüktetés
- Tér orientáció fejlesztése: köralakításnál, a játéktér bemozgásánál

Nevelési feladatok:

- Erkölcsi és közösségi nevelés: Az együttes játékban az alkalmazkodás, a türelem, a

becsületesség, a tapintat gyakorlásával, az énekes foglalkozások szabály-és szokásrendszerének kialakítása.

- Érzelmi nevelés: a közös éneklés, a közös játékok által.
- Anyanyelvi nevelés: a mondóka, a dalok érthető, jól artikulált előadásával.
- Esztétikai nevelés: a zenei élmény nyújtása során, az éneklést kísérő mozgások tetszetős kivitelezésével.

Foglalkozás módszerei: bemutatás (zenei feladat, ismert dalos játék); gyakorlás (dalok éneklése, játéka, és a képességfejlesztés közben); cselekedtetés (dalos játékok alkalmával, képességfejlesztés közben); ellenőrzés, értékelés dicséret (folyamatosan); javítás (szükség esetén)

Foglalkozás eszközei: fuvola

Felhasznált irodalom:

Forrai Katalin: Ének az Óvodában. Móra könyvkiadó, 2016

Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában, Zeneműkiadó, 1982

6.2.1. Reflexió az első foglalkozásról - fuvola

Az első ilyen alkalommal az volt a célom, hogy a gyerekeknek bemutassam a hangszert. (részletes leírás 9. 1. sz. melléklet) A foglalkozást egy mesével kezdtem, ahol a gyerekek számára már kiderült melyik hangszerrel készültem a számukra. Igyekeztem minél több információt megosztani velük. Bevittem hozzájuk ezen kívül egy fa fuvolát is, amellyel szemléltetni tudtam, honnan hova változott a fuvola felépítése történelmünk során. Igyekeztem a tavasz témakörhöz építeni a dalanyagot, ez által a fa fuvolával a madarak hangját tudtam szemléltetni a gyerekeknek. Ezt követően előkerült a fuvola is, amelynek megbeszéltük fontosabb jellemzőit, mint például milyen részei vannak. Ezt a gyerekek saját magukon is végig mutathatták.

10. sz. kép
Első találkozás a fuvalával
(Forrás¹)

A kezembe fogva körbe mentem a hangszerrel, így mindenki megnézhetette, megnyomhatta a billentyűit. A gyerekek érdeklődve figyelték

11. sz. kép
Ismerkedés a fuvalával
(Forrás²)

Ezt követően, hogy hallják a gyerekek a fuvola hangját, egy dalfelismeréssel kezdtem. A *Sándor napján* kezdetű dalt játszottam el nekik. Számítottam rá, hogy fel fogják ismerni, mivel apák napjára készültünk, így sokat énekeltük a napok folyamán. Ezt követően elénekeltük közösen a dalt, majd sikerült úgy is elénekelniük, hogy én közben fuvoláztam. Majd szintén

¹ Mentorpedagógusom által készített kép

² Mentorped. ált. kész. kép

egy ismert dalt játszottam el nekik, a *Bújj, bújj zöldág* kezdetű dalt, amit kicsit nehezen ugyan, de felismertek.

12. sz. kép

A gyerekek kézfeltartással jelzik, hogy felismerték a meghallgatott dalt.
(Forrás³)

Közösen el is énekeltük, majd el is játszottuk a gyerekekkel. Közben megbeszéltük a tavasz jellemzőit is, az eső fontosságát. Így vezettem át az *Esik az eső* kezdetű gyerekdalt. Ezt a történeteket eljátszva elénekeltük közösen. *A tavaszi széllel* folytattam a dalfelismerést. Ahogy számítottam, a gyerekek felismerték. Közösen elénekeltük, majd az volt a tervem, hogy a miközben én fuvolázom nekik a dalt, a gyerekek szabadon mozoghatnak, táncolhatnak rá. Az aznapi létszám 11 volt. Az első hangoknál már láttam, hogy a fiúk ugrálni kezdenek, ezért változtatnom kellett. Jobbnak láttam, ha beállok én is közéjük, és jobbra-balra ringatózva énekeljük közösen a dalt. Végezetül zenehallgatást terveztem. Megkértem a gyerekeket, helyezkedjenek el úgy a szőnyegen, hogy mindenki elférjen és hajtsák le a fejüket.

³ Mentorped. ált. kész. kép

13. sz. kép
Zenehallgatás közben
(Forrás⁴)

Herman Beeftink – Spring (azaz tavasz) című darabját tettem be nekik JBL segítségével kihangosítva. Úgy gondoltam, jobb, ha így hallgatják meg a darabot, mivel zongora kísérettel hallhatták. Ha én fuvolázom csak, nem keltett volna olyan benyomást számukra, mint szerettem volna. Nem hallgattuk végig, csak egy részletet az elejéből (2:50-ig). Annyi instrukciót mondtam nekik mielőtt meghallgattuk volna, hogy a tavaszra gondoljanak a zene hallgatása közben. A zenemű először csak zongora kísérettel indul, majd a fuvola szépen lassan bekúszik a darabba. Az eleje largo (=szélesen, a leglassúbb tempó jelölése) kezdődik, mikor a fuvola becsatlakozik kicsit gyorsabb tempót vált, adagio graziosora (=lassan, kecsesen) folytatódik. A 17. ütemtől vált Moderato Animatora (=mérsékelt tempó, lelkesen), a hallgatott részig ilyen stílusban. Azért választottam ezt a darabot, mert hallgatása közben egy rétre tudtam képzelni magam. Az elején csak körbe néztem, majd mikor elkezdett gyorsulni, akkor elkezdtem én is indulni egy közeli fához. Körbe néztem és mindenhol virágokat láttam, ahogyan a természet feléled tavasszal. Az állatok előjöttek, a madarak és pillangók repkedtek körülöttem az égen. Majd egyszer csak megálltam és leültem a rét közepén.

Nagyon boldog voltam, hogy az elképzelésemhez hasonló válaszokat hallhattam: „Én egy réten éreztem magam, virágokkal körül véve.”, ezt kiegészítették még madarakkal, pillangókkal, állatokkal. Illetve ami még nagyon tetszett, hogy volt, aki azt mondta, ő mezítláb volt, és elképzelte, ahogy a fű csiklandozza a talpát.

⁴ Mentorped. ált. kész. kép

Összességében úgy gondolom sikeres foglalkozást zártam, a gyerekek jól érezték magukat. Az idővel kellett volna jobban gazdálkodnom. A gyerekek figyelmét kezdtem elveszteni, de úgy gondolom a végére mindenki visszatalált, és olyan eredményeket kaptam, amire számítottam.

6.3. Második foglalkozás leírása

Foglalkozás anyaga:

Zenehallgatás: *Tavaszi szél*

Tehran Flute Choir - John Williams - Theme from Schindler's List

Anthony Cheung: Axis Mundi részlet

G. Fauré – After Dreaming

Kiemelt zenei feladat: magas-mély hangok megkülönböztetése, érzelmek felismerése dalokon keresztül

Foglalkozás előzménye: Az előző heti fuvolás foglalkozás

Foglalkozás célja: Ismerkedés a hangszerrel, érzelmek kifejezése

Foglalkozás feladatai:

Didaktikai feladatok:

Képesség és készségfejlesztés:

- Éneklési készség fejlesztése: tiszta éneklésre törekvés az ismert dalos játékok segítségével
- Emlékezet (verbális és auditív) fejlesztése: az előző heti foglalkozás
- Figyelem fejlesztése: a hanganyagoknál
- Téri orientáció fejlesztése: szőnyegen elhelyezkedés

Nevelési feladatok:

- Erkölcsi és közösségi nevelés: Az együttes játékban az alkalmazkodás, a türelem, a becsületesség, a tapintat gyakorlásával, az énekes foglalkozások szabály-és szokásrendszerének kialakítása.
- Érzelmi nevelés: a zenehallgatás által

- Anyanyelvi nevelés: a saját véleményük érthető, jól artikulált elmondásával
- Esztétikai nevelés: a zenei élmény nyújtása során

Foglalkozás módszerei: bemutatás (zenei feladat, ismert dalos játék)

Foglalkozás eszközei: fuvola, alt fuvola

Felhasznált irodalom:

Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában, Zeneműkiadó, 1982

6.3.1. Reflexió a második foglalkozásról – fuvola és alt fuvola

A második alkalmat egy kicsit komolyabbra terveztem (részletes leírás 9. 2. sz. melléklet). A negatív érzelmekre, fókuszáltam, mint például a szomorúság vagy rémület. Erre az alkalomra is egy verssel készültem, amivel felvezettem a foglalkozás hangulatát. Kíváncsi voltam arra, ha egy komolyabb verset (*Szolomájerné Varga Krisztina - A remény fuvolája*) viszek be, a gyerekek hogyan fognak rá reagálni. Maga a vers a magányról, az egyedüllétről szól, amit a gyerekek fel is ismertek. A versben egy hangszert is említett az író, amely a fuvola volt. Így tudtam a foglalkozást felvezetni. Azonnal felvették a vers hangulatát, komolyabb és fegyelmezettebb légkört teremtve ezzel. Ezt követően elővettem az aznapra szánt „varázstokokat”, amiben a hangszerek vannak. Az alt fuvolát vittem be nekik a fuvola mellé. Mikor kinyitottam a tokokat, már akkor láthatták a kettő közt a különbségeket. Miután ezeket megbeszéltük, melyik a kisebb és nagyobb, amelyik a nagyobb miben különbözhet a normál fuvolától. Ezt követően megkértem őket csukják be a szemüket. Mivel a tavasz téma köré gondoltam építeni az egészet, így a *Tavaszi széllel* kezdtem. Eljátszottam mindkét hangszeren a gyerekdalt, és a feladatuk az volt, hogy annál kellett feltenni a kezüket, amelyik mélyebben szól. Ezt követően még egyszer átbeszéltük az alt fuvola tulajdonságait is.

A következőkben már az érzelem kártyákat használtam. A kártyákon egy medve szerepelt, különböző érzelmeket mutatva. Kiválogattam az alkalomra olyanokat, amelyek a szomorúságot, ijedtséget, félelmet, fájdalmat és ehhez hasonló érzéseket fejezi ki. Azonban hagytam olyanokat is, amely az örömet, hálát fejezi ki. Arra fókuszáltam ezzel a feladattal, hogy ezek a gyerekek, akik iskolába készülnek, ki tudják-e fejezni magukat, hogy mit éreztek a hallgatott zene közben, és meg tudják-e indokolni miért gondolják így. Első ilyen zenehallgatásra *A Schindler listája* filmzenéből egy részletet (kb 2 perc) hallgattak. Ezt youtubról tettem be nekik JBL-es hangszórón keresztül. A *Tehran Fute Choir*

közreműködésével. A darabot egy művésznő fuvolázza egy 34 tagú fuvola zenekar kíséretében, ahol egy hárfa és egy nagybőgő is hallható a drámaibb hangzásért.

14. sz. kép
Zenehallgatás
(Forrás⁵)

A gyerekek aznap 16-an voltak. Így először 5 gyermeket szólítottam fel, mutassanak rá egy kártyára, és indokolják meg miért ezt választották, fejezzék ki magukat, mit éreztek a zene hallgatása közben. A gyerekek az alábbi válaszokat adták:

„Szomorúságot éreztem közben.”

„Nyugodt volt, nem volt benne semmi hirtelenség.” –Itt a kiszámíthatóságot tettem hozzá. (Az óvodában arra törekszenek az ott dolgozó óvodapedagógusok, hogy minden reggel elmondják a gyerekeknek, mi várható aznapra. Ezzel kiszámíthatóvá válik az aznapi tevékenység, nem éri a gyerekeket váratlan esemény. Ez is szerintem egy bizalmi kapcsolatot eredményez a gyermek és az óvodapedagógus között.)

„Hálát éreztem közben, mert lehet rá imádkozni.” –Ezt a válasz a későbbiekben is többször mondták. Az óvoda katolikus intézmény, ezért a mindennapok része a hálaadás.

A következő zenemű egy kicsit más volt, mint a többi. Másfél percig hallgattuk *Anthony Cheung: Axis Mundi* című darabját. Láttam a gyerekeken már közben, hogy kicsit feszültebben ülnek, fészkelődnek a helyükön. A darab abból a szempontból érdekes, hogy a férfi, aki előadja, megmutatja nekünk mennyi féle képpen lehet a hangszert megszólaltatni. Például r hangzással, p betűképzéssel, sistergéssel stb. A darabot egy zongora is kíséri a drámaibb hangzásért. Szintén 5 gyermeket kértem meg, hogy mondják el, mit éreztek a zene hallgatása közben. A

⁵ Mentorped. ált. kész. kép

következőket mondták: félelem, ijedtség, nyugtalanság. Volt egy kisfiú, aki olyan macit választott, ami befogja a fülét. Számára ezt nem volt kellemes hallgatni.

15. sz. kép
Egy kislány a nyugtalanság kártyát választotta ki
(Forrás⁶)

De volt olyan is, aki megjegyezte, hogy milyen érdekes hangokat hallottak a zene közben, mintha egy vízcsepp leesett volna. Ezért úgy gondoltam, meghallgatjuk még egyszer, de most arra fókuszáltunk, milyen hang effekteket hallhatunk ki belőle. Ez már jobban tetszett a gyerekeknek. Olyan hasonlatokat mondtak még, mintha a fa recsegne vagy az ajtó nyikorogna.

Aznapra szánt utolsó darabot én játszottam el nekik. Egy volt versenydarabomat (G. Fauré – *After Dreaming*, lsd 9. 3. sz. melléklet) játszottam el nekik, alt fuvolán kezdtem, majd fuvolán fejeztem be. Szinte minden gyerek teljes odafigyeléssel hallgatta a darabot.

⁶ Mentorped. ált. kész. kép

16. sz. kép
Alt fuvolán játszom a gyerekeknek
(Forrás⁷)

A végén akik még nem választottak kártyát, ők választhattak. Itt már vegyesen kerültek elő érzelmek. Volt hála, amiért hallhattak engem játszani, volt olyan, akinek a magas hangok kellemetlen érzést keltettek. De ügyesen megállapították, hogy ez egy szomorú darab volt.

A foglalkozás kb. 40 percig tartott, ami a mentorom szerint még így is hosszú volt. Véleményem szerint a gyerekek nagyon ügyesen felismerték a darabokban a különböző érzelmeket, és szépen ki is tudták fejezni magukat.

6.4. A harmadik foglalkozás leírása

Foglalkozás anyaga:

Zenehallgatás: *Tavaszi szél*

Bach – „Jesus bleibet meine Freude” Quintessenz Leipzig

Tritsch-Tratsch Polka, Op. 214

A Karib-tenger kalózzai részlet

Kiemelt zenei feladat: magas-mély hangok megkülönböztetése, érzelmek felismerése dalokon keresztül

Foglalkozás előzménye: Az előző heti fuvolás foglalkozások

⁷ Mentorped. ált. kész. kép

Foglalkozás célja: Ismerkedés a hangszerrel, érzelmek kifejezése

Foglalkozás feladatai:

Didaktikai feladatok:

Képesség és készségfejlesztés:

- Éneklési készség fejlesztése: tiszta éneklésre törekvés az ismert dalos játékok segítségével
- Emlékezet (verbális és auditív) fejlesztése: az előző heti foglalkozás
- Figyelem fejlesztése: a hanganyagoknál
- Téri orientáció fejlesztése: szőnyegen elhelyezkedés

Nevelési feladatok:

- Erkölcsi és közösségi nevelés: Az együttes játékban az alkalmazkodás, a türelem, a becsületesség, a tapintat gyakorlásával, az énekes foglalkozások szabály-és szokásrendszerének kialakítása.
- Érzelmi nevelés: a zenehallgatás által
- Anyanyelvi nevelés: a saját véleményük érthető, jól artikulált elmondásával
- Esztétikai nevelés: a zenei élmény nyújtása során

Foglalkozás módszerei: bemutatás (zenei feladat, ismert dalos játék)

Foglalkozás eszközei: fuvola és piccolo

Felhasznált irodalom:

Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában, Zeneműkiadó, 1982

6.4.1. Reflexió - harmadik alkalom – fuvola és piccolo

Tanulva az első és második alkalomból, igyekeztem rövidebbre tervezni a harmadik alkalmat. (részletes leírás 9.4. sz. melléklet) A felépítése ugyan az volt, mint a második alkalommal. Egy rövid verssel kezdtem, ami megadta a kezdő hangulatot a gyerekeknek. *Aranyosi Ervin: Hozzá kéne fogni!* című versét felolvasva, a gyerekek már ügyesen megállapították, hogy ma boldog, vidám dalokat fognak hallani. Ez követően megbeszéltük a vers hangulatát. Majd elővettem ismét a „varázstokokat” amelybe a hangszerek pihentek. A fuvalával kezdtem, mert azt már ügyesen felismerték a tokja alapján. Majd mikor elővettem a piccolonak a tokját is, már akkor megállapították a kettő közötti különbségeket. Miután kivettem a hangszert, úgy is összehasonlítottuk.

17. sz. kép
Első találkozás a piccoloval
(Forrás⁸)

Majd megkértem a gyerekeket, hogy csukják be a szemüket és emeljék fel a kezüket, ha magasabban hallják az ismert dalt. A *Tavaszi szelet* játszottam el ismét a hangszereken, így könnyebben megállapíthatták a hangszerek hangja közötti különbségeket.

18. sz. kép
A piccolot hallva felemelték a gyerekek a kezüket
(Forrás⁹)

⁸ Mentorped. ált. kész. kép

⁹ Mentorped. ált. kész. kép

Mivel az előzőekben többször előkerült a hála és köszönet az érzelmek közül, ezért úgy gondoltam, egy olyan darabot mutatok nekik, amit a templomban játszanak. *Bach-tól a „Jesus bleibet meine Freude”* című zeneművet választottam, *Quintessenz Leipzig* művészek előadásában. A zeneművet 5 művész játssza, fuvola, basszus fuvola és alt fuvola hangszereken. A darabot végig tudtuk hallgatni, örömmel figyeltem meg, hogy a gyerekeknek nagyon tetszett. Az aznapi létszám 10 fő volt. Így az első zenehallgatásnál 3 gyereket kérdeztem meg. A hála, a békesség és köszönet szavak hangoztak el a gyerekek szájából.

A következő zenehallgatásra szánt darabom egy kicsit lendületesebb, pörgősebb, vidámabb hangulatú zenemű volt, a *Tritsch-Tratsch Polka*. A polkát zongora szólam is kísérte. A gyerekek tetszését az is visszaigazolta számomra, hogy miközben hallgatták, járt a kezük-lábuk, kisebb mozdulatokat végeztek a zenehallgatás során. A kiválasztott 3 gyermek kártyája és indoklása várható volt, sőt a többi gyerek is szívesen osztotta meg véleményét, mennyire tetszett nekik.

Az utolsó darabnak A Karib-tenger kalózái főcím dalát választottam és játszottam el piccolon. (ld. 9.5. sz. mellékkelt kotta) Szerintem nagy sikert aratott a gyerekek körében, ugyanis volt, aki felismerte. Azoktól a gyerekektől kérdeztem meg, mit éreztek a darabbal kapcsolatban, akik aznap még nem kerültek sorra. Ezeket az érzéseket kaptam válaszul: izgatottság, vidámság, és szintén előkerült a hála, hogy hallhattak játszani.

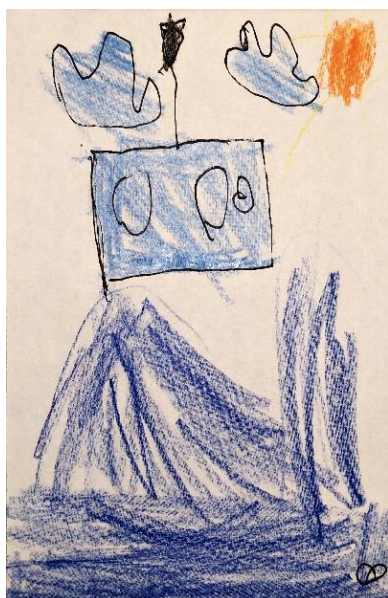

19. sz. kép
A gyerekek hallgatják ahogy piccolon játszom nekik
(Forrás¹⁰)

¹⁰ Mentorped. ált. kész. kép

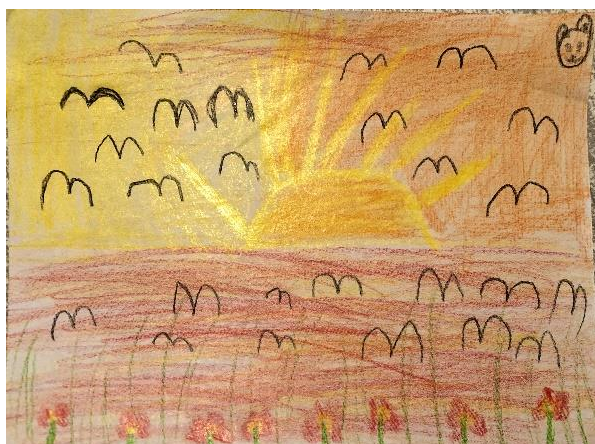
Az idővel végre jól sikerült gazdálkodnom, ugyanis kb. 30 perc volt az egész. Ezért volt idő levezetésre is. A gyerekek leültek az asztalhoz, és megkértem őket rajzolják le, mit éreztek az aznapi zenehallgatás folyamán. Amiket hallgattunk azt folyamatosan hallgattuk újra. És mivel a víz világnapja volt projektben, és ha már Karib-tenger kalózeit játszottam nekik, a vízhez hasonlítottuk az érzéseiket. Többségben nyugodt vizet rajzolt, hajókkal, lakatlan szigetekkel, naplementével. De akadt olyan gyermek is, aki hullámozó vizet rajzolt, a vihar jöttét, izgatottságát jelenítette meg. De volt olyan gyerek is, aki a virágos mezőt képzelte maga elé naplementével. A témát a tavasz köré igyekeztem építeni, így csak az az egy kivetni valóm volt, hogy ne vonatkoztassanak el.

Úgy gondolom ez sikerült, hiszen az alábbi rajzok születtek:

20. sz. kép

A hullámozó tenger, 6 éves fiú
(Saját kép)

21. sz. kép

Virágos rét naplementével, madarakkal, 6 éves kislány
(Saját kép)

22. sz. kép

Lakatlan sziget a vízen, 6 éves fiú

(Saját kép)

23. sz. kép

Kalózik a szigeten, 6 éves fiú

(Saját kép)

6.5. A negyedik foglalkozás leírása

Foglalkozás anyaga:

Zenehallgatás: *Tavaszi szél*

Beethoven – Német tánc

Kiemelt zenei feladat: magas-mély hangok megkülönböztetése és összehasonlítása, ritmusérzék fejlesztése

Foglalkozás előzménye: Az előző heti fuvolás foglalkozások

Foglalkozás célja: Ismerkedés a hangszerrel, közös játék

Foglalkozás feladatai:

Didaktikai feladatok:

Képesség és készségfejlesztés:

- Éneklési készség fejlesztése: tiszta éneklésre törekvés az ismert dalos játékok segítségével
- Emlékezet (verbális és auditív) fejlesztése: az előző heti foglalkozás
- Figyelem fejlesztése: a hanganyagoknál
- Téri orientáció fejlesztése: szőnyegen elhelyezkedés

Nevelési feladatok:

- Erkölcsi és közösségi nevelés: Az együttes játékban az alkalmazkodás, a türelem, a becsületesség, a tapintat gyakorlásával, az énekes foglalkozások szabály-és szokásrendszerének kialakítása.
- Érzelmi nevelés: a zenehallgatás által
- Anyanyelvi nevelés: a saját véleményük érthető, jól artikulált elmondásával
- Esztétikai nevelés: a zenei élmény nyújtása során

Foglalkozás módszerei: bemutatás (zenei feladat)

Foglalkozás eszközei: fuvola, alt fuvola, piccolo

Felhasznált irodalom:

Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában, Zeneműkiadó, 1982

6.5.1. Reflexió a negyedik alkalomról - lezárás

Az utolsó alkalommal inkább a gyerekeknek akartam kedvezni az élménnyújtással. (részletes leírás 9.6. sz. melléklet) Segítséget kértem a volt fuvola tanáromtól, Horváth Ildikótól. Mivel nem tudok egymagam egyszerre a bemutatott hangszereken játszani, hogy a gyerekek hallják együtt a három hangszert, ezért Ildikó néni felajánlotta, hogy bejönnek a csoportba pár növendékével.

A gyerekek izgatottan várták a számukra szánt meglepetést. A szőnyegen ülve várták az eseményeket, miközben mi velük szembe egy színpadot alakítottunk ki. Mikor Ildikó néni és a kis fuvolisták megérkeztek, a gyerekek nagy örömmel fogadták őket. Miután bemutatkoztak, eljátszották nekünk, fuvolán, alt fuvolán és piccolon is a *Tavaszi szél*t. A gyerekek ekkor már tátott szájjal ültek, hiszen egyszerre még nem hallhatták a hangszereket ilyen formában. A reakciójukból ítélve, nagyon tetszett nekik. Ezt követően a lányok eljátszották *Beethoventől a Német tánc* című darabot, amivel a városi hangszerbemutatóra is készülnek.

24. sz. kép
A meglepetés
(Forrás¹¹)

Ez után Ildikó néniék meghívtak engem is egy közös zenélésre, amelyet örömmel fogadtam el. Csatlakozva hozzájuk nagy sikert arattunk a gyerekek körében, amelyet tapssal jutalmaztak.

25. sz. kép
Liza néni is beállt játszani a fuvolistákhoz
(Forrás¹²)

Ez után egy kis játékra hívtuk a gyerekeket, ugyanis erre a darabra, amit eljátszottunk, van egy tapsolós játék. Ezt először Ildikó néniék megmutatták nekünk. A gyerekek tátott szájjal nézték őket, teljesen elvarázsolta őket. Majd ezt követően Ildikó néniék lépésről lépésre megmutatták

¹¹ Mentorped. ált. kész. kép

¹² Mentorped. ált. kész. kép

a gyerekeknek, mit kell majd csinálniuk. A gyerekek lelkesen csinálták a feladatot és a végén együtt közösen, zenére tapsoltunk.

26. sz. kép
A zene és játék élvezete
(Forrás¹³)

Majd ezt követően, Ildikó néni segítségével minden gyerek megpróbálhatta megfújni a fuvolát.¹⁴ Kivétel nélkül minden gyerek élt a lehetőséggel, és nagyon ügyesen meg is tudták szólaltatni a hangszert. Búcsúzóul még egyszer eljátszották nekünk a darabot, majd elköszöntek. Ez az alkalom inkább a gyerekek élmény- és tapasztalatszerzéséről szólt.

Ezen kívül nagyszerű lehetőség volt ez, hogy a gyerekek közvetlenül tapasztalják meg a fuvolát, mint hangszert. Mohácson, minden intézményben járó nagycsoportos részére lehetőség van arra, hogy ellátogassanak a Schneider Lajos Alapfokú Művészetoktatási Intézménybe, ahol az oda járó növendékek hangszerbemutatót tartanak. Így a leendő iskolások kis betekintést kapnak a hangszerek világába, és a későbbi zenetanulásra csábítja őket. Ez a lehetőség egy kissé közvetett, mivel a gyerekek nem próbálhatják ki a hangszert, hanem csak látják. Így nagyon jó lehetőség volt ez a számukra, hogy testközelről szerezhettek tapasztalatot.

6.6. Összefoglaló

Úgy gondolom tartalmas és tanulságos foglalkozásokat tartottam a gyerekek részére. Általam megismerhették, milyen testközelből egy hangszert. Nagy élményt jelentett nekik az is, hogy

¹³ Mentorped. ált. kész. kép

¹⁴ Ildikó néni készült rá, így hozott fertőtlenítő sprayt és törlőkendőt, így minden gyerek után a hangszert fertőtlenítve volt.

kipróbálhatták. Ezzel személyes tapasztalatuk lesz a zenével és talán, ha iskolába mennek, szívesen fognak eljárni a zeneiskolába valamilyen hangszeren tanulni. A mentorpedagógusom megjegyezte - ő egyébként gitáron játszik - hogy sokkal közvetlenebbek lesznek a gyerekdalok a gyerekek számára, ha hangszerrel mutatja be. Ő maximálisan támogatott ebben a projektben. Sőt, látva milyen hatással volt a gyerekekre a hangszer csodája, szívesen látná az összes hangszert az óvodában, hogy a gyerekek személyesen éljék meg a hangszerek adta élményt.

A célom az volt, hogy megfigyeljem a gyerekeket a különböző hangulatú hangszeres zenék hallgatása közben. Úgy gondolom ezt sikerült megvalósítanom, és a gyerekek reakciói sokkal többet elmondtak nekem, mint amit vártam. A zeneműveket az alapján választottam ki, hogy meghallgatásuk során bennem milyen érzéseket keltettek. Igyekeztem az egyszerűsége törekedni, hogy minél kifejezőbbek legyenek a darabok. Ezeket többnyire nem hallgattuk végig, csak egy részletet játszottam le belőlük. A foglalkozásokat az első három alkalommal egy verssel vezettem be, ezzel is rávezetve őket a hangszerre és az aznapra szánt hangulatra. A gyerekek ezt ügyesen felismerték és tartották a zenehallgatás folyamán. A tevékenységeim által a gyerekek anyanyelvi készségei is fejlődtek, hiszen az önkifejezésük foglalkozásról foglalkozásra valósult meg. Megtanultam gazdálkodni az időmmel. Az első alkalommal nagyon sok ismeretet szerettem volna átadni a gyerekeknek a fuvaláról, illetve a négy dal ismétlése és játéka is sok időt igényelt. Viszont elegendő időt szerettem volna adni a gyerekeknek, hogy megéljék a játék örömét. Így a tevékenység végére nem maradt idő a levezetésre. A második alkalommal szintén a fuvaláról és alt fuvaláról szóló ismeretanyaggal elrepült az idő és a feladat ismertetése és kivitelezése is több időt igényelt. Viszont a harmadik alkalommal már a gyerekek jól ismertél a feladatot, a piccolóval kapcsolatos új ismeretanyagot lerövidítettem. Ez által sokkal gördülékenyebben és folyamatosabb volt a foglalkozás. Még arra is maradt idő, hogy egy darabot még egyszer meghallgassuk, akkor már a zenei effektekre figyelve. Ezen alkalommal a levezetést is sikeresen teljesítettük.

A csoportban a rendelkezésemre állt egy JBL hangszóró, amelyet a foglalkozások során használhattam.

Úgy gondolom, a tevékenységeim jó eredményekkel zárultak. Mivel még pályakezdő vagyok, ezért az idővel sokkal jobban meg kell tanulnom gazdálkodni. De bevallom, annyira belemerültem abba, hogy tudást adhatok át a gyerekeknek, hogy nem figyeltem az időre. De a harmadik alkalommal már belerázódtam, és könnyebben állítottam össze a tervezetet időgazdálkodás szempontjából.

Véleményem szerint, amit elgondoltam és megterveztem, azt sikeresen megvalósítottam.

A szülők egytől egyik támogattak a projektben. Hálásak voltak nekem, hogy a gyermeküknek lehetősége volt testközelből megismerni egy hangszert. Kivétel nélkül hozzájárultak, hogy felvételt készítsék, és ezeket felhasználjam a szakdolgozatomhoz. (ld. 9.7. sz. melléklet) A tevékenységekről videó anyag is készült, amelyet a védésnél fogok felhasználni.

Alkalmazott klasszikus zeneművek a foglalkozások sorrendjében:

<i>Szerző</i>	<i>Mű címe</i>	<i>Hangulata</i>	<i>Típusa</i>	<i>Zenetörténeti korszak</i>	<i>A bemutató formája</i>	<i>Forrás</i>
Herman Beftink	Spring	Vidám, várakozással teli	Kamarazene	20. sz.	Gépzene	Youtube (linkje ld. 9.1. sz. mellékletben)
John Williams	Schindler listája	Szomorúság, fájdalom	Filmzene	20. sz.	Gépzene	Youtube (linkje ld. 9.2. sz. mellékletben)
Anthony Cheung	Axis Mundi	Ijedtség, rémület, félelem	Kamarazene	20. sz.	Gépzene	Youtube (linkje ld. 9.2. sz. mellékletben)
G. Frauré	After Dreaming	Szomorúság, magány, düh	Szóló	19.sz.	Élőzene	Kotta (ld. 9.3. sz. melléklet)
J. S. Bach	Jesus bleibt meine Freunde	Hála	Kamarazene	17. sz.	Gépzene	Youtube (linkje ld. 9.4. sz. mellékletben)
Johann Strauss	Tritsch-Tratsch Polka	Izgatottság	Kamarazene	19. sz.	Gépzene	Youtube (linkje ld. 9.4. sz. mellékletben)
Klaus Badelt	A Karib-tenger kalózái	Öröm, meglepődés	Szóló	20. sz.	Élőzene	Kotta (ld. 9.5. sz. melléklet)
Beethoven	Német tánc	Vidám	Kamarazene	18. sz.	Élőzene és gépzene	Kotta és youtube (ld. 9.6. sz. mellékletben)

Alkalmazott gyermekdalok és népdalok:

-Sándor napján (Forrai 2017, 247)

-Bújj, bújj zöldág (Forrai 2017, 198)

-Esik az eső (Forrai 2017, 248)

-Tavaszi szél (Törzsök 1982, 35)

7. Összegzés

Véleményem szerint a kutatásom hasznos és eredményes volt. A gyermekek érzelmi fejlődését megfigyelve arra jutottam, hogy a hat alapérzelem mellé (öröm, bánat, düh, meglepődés, félelem, undor) elengedhetetlen a mai világban a hála érzése is. Tevékenységem során végig tapasztaltam hogy jelen volt. És ez nem a katolikus nevelés miatt, hanem mert a gyerekek hálások voltak azért, hogy olyasfajta tevékenységet élhettek át velem, amelyben nem volt még részük. Az alapérzelmek közül az undoron kívül igyekeztem a többit érzékeltetni a gyerekekkel. Olyan darabokat válogattam össze, amelyek hangulata érezte a gyerekekkel az egyes érzelmeket. Arra törekedtem, hogy felismerhetők legyenek az egyes zenei művek részleteiben. A darabokban a hangok magassága, mélysége és üteme is segített abban, hogy a gyerekek könnyebben felismerjék az adott érzelmet. A gyerekek érzelmileg az elképzelésemnek megfelelően reagáltak a zenei darabokra. Ha pozitív érzelmeket dolgoztunk fel, a gyerekek kezük és lábuk járni kezdett, jól érezték magukat közben. Amikor a félelmet dolgoztuk fel, akkor a gyerekek magas, kellemetlen hangokat hallottak. Erre a helyükön fészkelődve reagáltak rá. Volt olyan gyerek is, aki a fülét fogta be, a kellemetlen hangzás miatt. A zenehallgatásra szánt anyagomat úgy gondolom megfelelően állítottam össze. Nem volt két egyforma stílusú darab. A hosszabb művekből csak olyan részleteket hallgattunk meg, amelyről azt gondoltam, hogy kiváltja a hozzá kapcsolódó érzelmeket.

Hasznosnak találtam meg tapasztalni milyen lehetőségeim vannak a fuvolával egy óvodában. A furulyával több tapasztalatom volt, hiszen a gyakorlatok során illetve az iskolában is inkább azt a hangszer használtuk. Így szabadon próbálkozhattam e hangszerrel a kutatás keretén belül. A reflexiók is azt az eredményt mutatják, hogy a gyerekek nyitottak voltak az e fajta tevékenységekre. Szívesen hallgatták a zenei darabokat, és még szívesebben hallgattak engem játszani. Ezzel felkeltettem a gyerekek figyelmét az élőzene fontosságára. Észre vehető volt a különbség, hogy mikor gépzenét hallgattunk, könnyebben vonódott el e figyelmük, viszont mikor az élő fuvola játékot hallgatták a figyelmüket sokkal inkább lekötötte. Más hallgatni és elképzelni mit játszanak, és más azt látni, ahogyan játszanak egy hangszeren. Maga a fuvola is a csillogásával már magához ragadja a gyermek figyelmét. Illetve az élőzene előadója sokkal inkább tud alkalmazkodni a gyerek hangulatához, kedvéhez.

A kutatásom eredményeként elmondhatom, hogy a gyerekek számára a hangszeren való játék, zenehallgatás pozitív hatással van. Tapasztalatokat szereznek, élménnyel gazdagodnak és érzelmileg is fejlettebbek lesznek. Megtanulják, a zene által felismerni érzelmeiket és azokról

nyíltan társai előtt beszélni. Megtanulnak türelmesen várni, amíg sorra kerülnek és illedelmesen meghallgatni és elfogadni társai véleményét is egyaránt.

8. Irodalomjegyzék

- Az első civilizációk: A kezdetektől i. e. 970-ig, Szerk. Sarkadi Péter. Ford. Várady Géza. Budapest: Új Ex Libris. 2000. = Larousse Világtörténet
- Czeloth Csetényi Gyula: Fuvolák és fuvolaművészet Theobald Böhm hangszerreformja előtt, Parlando, 2018
- Dr. József István: Fejlődépszichológia, 2011
- Forrai Katalin: Ének az óvodában, Móra könyvkiadó, 2017
- Horváth Csaba: Sokminden a zenéről – Fúvóshangszerek, <https://people.inf.elte.hu/chavi635/hangszerek.html>, 2023. 05. 03.
- James Galway: A fuvola – Polifon Könyvtár, ford.: Fülep Tamás, lekt.: Kovács Imre, Bp., 1991
- James Galway: Flute – Jehudi Menuhin Music Guides, Schirmer Books, New York 1982
- John Veecken: The Bear Cards – Feelings, Qcards , 2012
- Molnár Antal: Zeneiskola – Fafúvós hangszerek, <https://mazene.hu/hangszereink-bemutatasa/fafuvos-hangszerek/> 2023. 05. 03.
- Molnár Antal: Zeneiskola – Rézfúvós hangszerek, <https://mazene.hu/hangszereink-bemutatasa/rezfuvos-hangszerek/> 2023. 05. 03.
- Raffay, Katalin: Az óvodai zenei nevelés tovább fejlesztés, Pécs, Baranya Megyei Pedagógiai Intézet, 1993
- Tatchell Judy: Bevezetés a zene világába, Budapest, Novotrade, 1991
- Töröcsik, Attila: Hangszerek kislexikona, Budapest, Saxum Kft., 2003
- Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában, Zeneműkiadó, 1982
- Váraadi Judit, Szűcs Tímea szerk.: Sokszínű zenepedagógia, Tanulmányok a zeneoktatás szerepéről, módszereiről és társadalmi hatásairól, Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2017
- Zenei fogalmak és kifejezések, <http://mek.niif.hu/00000/00056/html/220.htm> 2023. 05. 03.

9. Melléklet

9.1. 1. foglalkozás tervezet

Foglalkozás helye: Mohács, Boldog Gizella Katolikus Általános Iskola és Óvoda Szent

Ferenc Tagóvodája - Sárga gyertya csoport

Foglalkozás ideje: 2023.03.16.

Foglalkozást vezető neve: Lauer Liza Livia

Korcsoport: Homogén életszervezésű, osztatlan életkorú csoport

Foglalkozás szervezeti formája: kötött

Foglalkozás típusa: vegyes

Tanulási feladatok	Óvónői közlés	Elemzés/ Képességfejl. módszerei
I. Bevezetés (5-8 perc) I/1. Szervezés: (2 perc) A csoportszoba elpakolása, hely biztosítása a mozgásos játékokhoz, eszközök előkészítése, szellőztetés. I/2. Motiváció: (6 perc) Beszélgetéssel, meséléssel, amivel a fuvolát vezetem be. K. László Szilvia A FUVOLA ÉS A CSILLAGOK	A csoport szokásrendszerének megfelelően az Éliás, Tóbiás most van rakodás... kezdetű dal éneklésével jelzem a szőnyegen való játékok elrakásának idejét. „Gyertek ülünk le egy körbe. Hoztam nektek egy mesét.” „Milyen hangszerről hallhattatok? Úgy bizony, a fuvoláról. Hát én most hoztam nektek egy	A feltételek megteremtésével biztosított a foglalkozás szervezettsége, nyugalma, folyamatossága. Emlékezet fejlesztése, gondolkodás fejlesztése, értékelés, dicséret, bemutatás, gyakorlás, ellenőrzés, metrum érzék fejlesztése mozgással, beszéddel, mozgáskultúra fejlesztés, figyelem fejlesztés

Élt egyszer egy szép királylány, - nem volt neki párja – szépségének híre szaladt, kérők hada várta. Ám a leány válogatott, elzavarta mindet pedig a sok gazdag úrfi ígért fűt, fát, kincset. - Nem kell nekem fű és a fa, nem kell nekem kincs sem – így szólt a lány, készen állva, hogyan parancsot hintsen. - Halljátok hát, mit kívánok bárók és hercegek, hozzátok a csillagokat, s nyakláncot fűzzetek! – El is indult a sok kérő, kapaszkodtak egyre fel, ám a fényes csillagokat nem érhetette senki el. Falu szélén élt egy legény nem volt neki mása, szépen szóló fuvolája, édes-bús nótája. Egyik este dalba kezdett, s olyan szépen szólott, lába elé odafentről fényes csillag hullott... Azóta is muzsikálgat türelmesen, lelkesen, s csillagszemből készül a lánc augusztusi (márciusi) esteken.	fuvolát” A gyerekekkel együtt kivesszük a helyéről a hangszert, megbeszéljük a jellemzőit. Bemutatok nekik egy fa fuvolát. „Megmutatom milyen szép	
---	--	--

	hangja van. Hallgassátok csak!” „Felismeritek a következő dalt?”	
II. Fő rész (10-15 perc) 1. Ismétlő dalos játék gyakorlása: <i>Sándor napján</i> ÉZO.: 259 Kh.: dó-D Hk.: lsmrd, Miután felismerték a dalt, együtt elénekeljük, majd én fuvolázom és ők énekelik hozzá a dalt. Ismétlés 2x-3x 2. Ismétlő dalos játék gyakorlása: <i>Bújj-bújj zöld ág</i> ÉZO.: 152	„Nagyon ügyesek vagytok!” Szeretném ha elénekelnénk közösen a dalt!” „Most pedig ti fogjátok énekelni, én pedig fuvolázni fogom!” „Mit gondoltok, milyen évszokról lehet itt szó? Tavasza, így van!” „Na ha már ilyen szép hangja van ennek a fuvolának, hallgassatok meg még egy dalt.” „Ismerős volt valakinek? Nem? Akkor eljátszom még egyszer?”	Bemutatás, gyakorlás, cselekedtetés, ellenőrzés, javítás, értékelés, dicséret, auditív és vizuális figyelemfejlesztés. Bemutatás, gyakorlás, cselekedtetés, ellenőrzés, javítás, értékelés, dicséret, auditív figyelem fejlesztés.

Kh.:szó-Á Hk.:lsfmrđ	„Most már felismertétek?”	
Egy pár felemelt karral kaput tart. Amikor elkezdünk énekelni a többiek kézfogással körbe mennek. Amikor vége az éneknek, a kapu „leszakad”. Az a két gyerek, aki ebben a pillanatban a kapu alatt tartózkodik, az lesz a következő kaputartó. Ismétlés: 3x-4x	„Énekeljük el közösen, és utána el is fogjuk játszani.” „Álljunk fel, a lányok álljanak be a fiúk közé!” „Mit gondoltok, ha milyennek kell lennie a tavaszi időjárásnak?” „Nagyon jó, tegnap milyen volt nálunk az idő?” (Eső várható)	Bemutató, gyakorlás, cselekedtetés, ellenőrzés, javítás, értékelés, dicséret, auditív és vizuális figyelemfejlesztés.
3. Ismétlődő dalos játék gyakorlása: <i>Esik az eső</i> ÉZO.: 262 Kh.:szó-Á Hk.: lsfmrđ Mutogatós dal: Esik az eső, (ujjainkat mozgatjuk a fejünk felett) hajlik a vessző, (felemelt karral hajlongunk) haragszik a katona, (mutatóujjunkt dorgálva felemeljük) mert megázik a lova. (lovagló mozdulatot teszünk a két kezünkkel) Ne haragudj katona! (csuklónkat forgatjuk(nemet intve)) Majd kisüt a napocska, (karunkat	„És miért kell nekünk ez a sok eső? Így van a növényeknek!” „Beszéljük meg, mikor mit kell mutatnunk!”	

széttárjuk, mintha a nap korongját mutatnánk) megszárad a lovacska. (lovagló mozdulatot teszünk a két kezünkkel) Ismétlés 2x-3x 4. Ismétlő dalos játék gyakorlása: <i>Tavaszi szél</i> TÖRZSÖK: 13 Kh.:dó-G Hk.: s,l,t,drm Gyerekek szabadon táncolhatnak rá. Ismétlés 1x-2x	„Hoztam nektek még egy dalt, amit biztos hogy ismerni fogtok!” „Énekeljük el közösen!” „Na most arra szeretnék kérni titeket, hogy én fuvolázni fogom, ti pedig énekeljete és táncoljatok szabadon, úgy ahogy szeretnétek!”	Bemutató, gyakorlás, cselekedtetés, ellenőrzés, javítás, értékelés, dicséret, auditív és vizuális figyelemfejlesztés.
--	--	--

III. BEFEJEZŐ SZAKASZ (10 perc) Foglalkozás értékelése, kiemelkedő teljesítmények, dicséret. Zenehallgatás: Herman Beeftink - "Spring" Linkje: https://www.youtube.com/watch?v=dE93r9S9o38&list=RDdE93r9S9o38&start_radio=1&ab_channel=HermanBeeftink Foglalkozás értékelése <u>Visszavezetés:</u> A gyerekek az asztalhoz ülnek és aki szeretné lerajzolhatja amit elképzelt a zenehallgatás közben.	„Mivel ilyen ügyesek voltatok, ezért arra kérlek titeket, üljete le a szőnyegre.” „Hoztam nektek egy komoly zenei darabot, a címe, Tavasz! Arra kérlek titeket csukjátok be a szemeteket és képzeljétek magatokat egy virágos mezőre a darab közbe!” „Ki mit látott ezen a mezőn?” Együtt megbeszéljük mit képzeltek el a gyerekek a darab közben.”	Beszélgetés, gyakorlás, magyarázat. Sok segítség, hogy minél könnyebben megtanulják a táncot. Csoportos és egyéni értékelés, dicséret. Figyelem, emlékezet fejlesztése, bemutatás.
--	---	---

9.2. 2. foglalkozás tervezet

Foglalkozás helye: Mohács, Boldog Gizella Katolikus Általános Iskola és Óvoda Szent Ferenc Tagóvodája - Sárga gyertya csoport

Foglalkozás ideje: 2023.03.21.

Foglalkozást vezető neve: Lauer Liza Livia

Korcsoport: Homogén életszervezésű, osztatlan életkorú csoport

Foglalkozás szervezeti formája: kötött

Foglalkozás típusa: vegyes

Tanulási feladatok	Óvónői közlés	Elemzés/ Képességfejl. módszerei
I. Bevezetés (5-8 perc) I/1. Szervezés: (2 perc) A csoportszoba elpakolása, hely biztosítása a mozgásos játékokhoz, eszközök előkészítése, szellőztetés. I/2. Motiváció: (6 perc) Beszélgetéssel, meséléssel, amivel a fuvolát vezetem be. Szolomájerné Varga Krisztina A REMÉNY FUVOLÁJA	 A csoport szokásrendszerének megfelelően az Éliás, Tóbiás most van rakodás... kezdetű dal éneklésével jelzem a szőnyegen való játékok elrakásának idejét. „Gyertek ülünk le egy körbe. Hoztam nektek egy verset.” „Mit gondoltok, milyen volt ennek a versnek a hangulata?	 A feltételek megteremtésével biztosított a foglalkozás szervezettsége, nyugalma, folyamatossága. Emlékezet fejlesztése, gondolkodás fejlesztése, értékelés, dicséret, bemutatás, gyakorlás, ellenőrzés, metrum érzék fejlesztése mozgással, beszéddel, mozgáskultúra fejlesztés, figyelem fejlesztés

Mély kábulatból lassan ébredek föl, porig rombolt eddig, s úgy érzem, majd megöl! Illékony álom ez az éj leple alatt, lelkem köré épít magas, sötét falat! E sötétben élek, hol vakság a lét, nem látom, óh jaj, az éltető fényt! Befelé fordulok a világ nyomorától, nem kérek, s nem kapok senki jajszavából. De egyedül vagyok eme süket csöndben, körbeforgok magamon, egyre körbe- körbe... Viszolygok a nevetéstől, úgy megszoktam már, mégis, néha vágyom az élet zenéje után. ...s egy fuvola hangjától most dermedve félek, hisz szívem magányát áttörte a Lélek! Szelídsége éget! Rácsaim repeszi! Érzem, ahogy rab lelkem a magány elereszti... Előtör a zene dús könnypatakban: "Élj hát! Végre élhetsz!" Ezt hallom a hangban! Varázsa körülfon, mint kúszó folyondár, s mint párja után vágó, tört szárnyú	Milyen szavakat hallottatok benne? Nagyon jó, ez egy szomorú vers volt. ” „Milyen hangszerről hallhattatok? Úgy bizony, a fuvoláról. Hát én most hoztam nektek nem egy, hanem kettő varázs tokot! Amiben kitaláljátok hogy mi van?” A gyerekekkel együtt kivesszük a helyéről a hangszert, megbeszéljük a jellemzőit. Bemutatok nekik az alt fuvolát és a fuvolát. Megbeszéljük a különbségeit.
--	--

madár, fuvolaszó mellé már én dúdlok dalt... Zengő hangon szálljon, veszejtsen minden "jaj"-t! Én legyek forrása, robbanjon a szívem, s szakadjon szét róla belső sötétségem!	„Megmutatom milyen szép hangja van. Hallgassátok csak!”	Bemutató, gyakorlás, cselekedtetés, ellenőrzés, javítás, értékelés, dicséret, auditív és vizuális figyelemfejlesztés.
II. Fő rész (10-15 perc) 1. Ismétlő dalos játék gyakorlása: <i>Tavaszi szél</i> TÖRZSÖK: 13 Kh.: dó-G Hk.: s,l,t,drm ismétlés 2x 2. Zenehallgatás	„Felismeritek a következő dalt?” „Nagyon ügyesek vagytok! A tavaszi szél az, így van!” „Most elfuvolázom nektek a másik hangszeren is, kíváncsi vagyok, észreveszitek mi a különbség.” „Nagyon jó, sokkal mélyebb a hangja.” „Hoztam nektek különböző féle érzelm kártyát. Szeretném, ha meghallgatnátok a következő darabot, és utána akinek a nevét	Bemutató, auditív figyelem fejlesztés. Bemutató, auditív és vizuális figyelemfejlesztés.

<i>Tehran Flute Choir - John Williams - Theme from Schindler's List</i> Linkje: https://www.youtube.com/watch?v=z3F97pr8BX4&ab_channel=IsabelleLehmann	mondom, az választhat az itt lévő kártyák közül egyet.” A gyerekekkel meghallgatunk egy kis részletet belőle, majd szépen kiválasztják a kártyát közül azokat, amik a szomorúságra jellemző. Majd elmondják miért azt a kártyát választották.	
3. Zenehallgatás <i>Anthony Cheung: Axis Mundi</i> részlet Linkje: https://www.youtube.com/watch?v=vnU51JT-s8I&ab_channel=DuoAxis	„Nagyon ügyesek voltatok, most ugyan ez lesz a feladat, csak egy másik darabot fogunk meghallgatni.” A gyerekek itt a félelem, rémület, ijedtség, magány kártyákat húzzák fel.	Bemutató, auditív és vizuális figyelemfejlesztés.
4. Zenehallgatás	„Az utolsó dalnál is ugyan ez lesz a feladat, de ezt most én fogom nektek eljátszani. Szeretném ha ugyan ilyen ügyesen figyelnétek, ahogyan eddig.” A darab végén már előkerülhetnek a pozitívabb	Bemutató, auditív és vizuális figyelemfejlesztés.

<i>G. Fauré – After Dreaming című darabját játszom el nekik alt fuvolán és fuvolán</i>	érzelem kártyák, mint például hála (Hogy hallgathatták).	
--	--	--

III. BEFEJEZŐ SZAKASZ (10 perc) Foglalkozás értékelése, kiemelkedő teljesítmények, dicséret. Foglalkozás értékelése <u>Visszavezetés:</u> A gyerekek az asztalhoz ülnek és aki szeretné lerajzolhatja amit érzett a foglalkozás során vagy egy olyan emléket, amitől szomorú lett.	„Kiben milyen érzelmek voltak a foglalkozás során? Mit gondoltok ezek az érzelmek a mindennapjainkhoz is hozzá tartoznak?”	Beszélgetés, gyakorlás, magyarázat. Sok segítség, hogy minél könnyebben kifejezzék magukat. Csoportos és egyéni értékelés, dicséret. Figyelem, emlékezet fejlesztése, bemutatás.
--	---	---

9.3. Kotta

12

Favola

Álom után

After Dreaming - Nach dem Traum

G. Fauré
(1845-1924)

Andantino *Alt favola*

p dolce

7 3 3

13 3 3

19 3 3

25 3 3 3 3 3 3

31 *f* 3 3 3 3 3 3

37 3 3 *f*

43 *p* *pp* 3 3

9.4. 3. foglalkozás tervezet

Foglalkozás helye: Mohács, Boldog Gizella Katolikus Általános Iskola és Óvoda Szent Ferenc Tagóvodája - Sárga gyertya csoport

Foglalkozás ideje: 2023.03.24.

Foglalkozást vezető neve: Lauer Liza Livia

Korcsoport: Homogén életszervezésű, osztatlan életkorú csoport

Foglalkozás szervezeti formája: kötött

Foglalkozás típusa: vegyes

Tanulási feladatok	Óvónői közlés	Elemzés/ Képességfejl. módszerei
I. Bevezetés (5-8 perc) I/1. Szervezés: (2 perc) A csoportszoba elpakolása, hely biztosítása a mozgásos játékokhoz, eszközök előkészítése, szellőztetés. I/2. Motiváció: (6 perc) Beszélgetéssel, meséléssel, amivel a füvölát vezetem be. Aranyosi Ervin: Hozzá kéne fogni! Meg tudod-e állni, ha nézed, mosoly nélkül? Úgyis mosolyt rajzol az arcodra végül!	A csoport szokásrendszerének megfelelően az Éliás, Tóbiás most van rakodás... kezdetű dal éneklésével jelzem a szőnyegen való játékok elrakásának idejét. „Gyertek ülünk le egy körbe. Hoztam nektek egy verset.” „Mit gondoltok, milyen volt ennek a versnek a hangulata? Milyen szavakat hallottatok benne? Nagyon jó, ez egy olyan vers, amely a boldogságról szól. Mit	A feltételek megteremtésével biztosított a foglalkozás szervezettsége, nyugalma, folyamatossága. Emlékezet fejlesztése, gondolkodás fejlesztése, értékelés, dicséret, bemutatás, gyakorlás, ellenőrzés, metrum érzék fejlesztése mozgással, beszéddel, mozgáskultúra fejlesztés, figyelem fejlesztés

Mikor téged látnak, vígán mosolyogni, mások sem tudják a mosolyt visszafogni! Szerte a világban a mosoly így terjed, s csak azért, hogy benne örömdet leljed! Taníts hát meg mást is szívből mosolyogni, eljött az ideje, hozzá kéne fogni!	gondoltok, ma milyen hangulatú dalokat hoztam nektek?” „Hoztam nektek ma is két varázstokot, nézzük is meg mi van benne.” A gyerekekkel együtt kivesszük a helyéről a hangszert, megbeszéljük a jellemzőit. Bemutatok nekik a piccolot és a fuvolát. Megbeszéljük a különbségeit.	
II. Fő rész (10-15 perc) 1. Ismétlő dalos játék gyakorlása: <i>Tavaszi szél</i> TÖRZSÖK: 13 Kh.: dó-G Hk.: s,l,t,drm ismétlés 2x	„Megmutatom milyen szép hangja van. Hallgassátok csak!” „Csukjátok be a szemeteket, és akkor tegyétek jó magasra a kezeteket, ha azt halljátok, hogy magasabban szól.”	Bemutató, gyakorlás, cselekedtetés, ellenőrzés, javítás, értékelés, dicséret, auditív és vizuális figyelemfejlesztés.

Egyszer eljátszom a fuvolával, utána a piccoloval. A gyerekeknek csukott szemmel kell hallgatniuk, és amelyik hangszernél magasabban hallják, ott felteszik a kezüket.	„Nagyon ügyesek vagytok! Másodszor a piccoloval játszottam. Nyissátok ki a szemeteket és hallgassátok meg így is mégegyszer.”	
2. Zenehallgatás <i>Bach – „Jesus bleibet meine Freude” Quintessenz Leipzig</i> Linkje: https://www.youtube.com/watch?v=wG19WzYXhMc&ab_channel=QuintessenLeipzig	„Hoztam nektek különböző féle érzelem kártyát. Szeretném, ha meghallgatnátok a következő darabot, és utána akinek a nevét mondom, az választhat az itt lévő kártyák közül egyet.” A gyerekekkel meghallgatjuk az egészet, majd szépen kiválasztják a kártyát közül azokat, amelyek a hálát fejezik ki. Majd elmondják miért azt a kártyát választották. (Mivel katolikus óvoda, így a gyerekek ezzel a művel könnyen azonosulni tudtak, és kivétel nélkül kitalálták hogy templomban is meghallgatnák, illetve lehet imádkozni a darabot hallgatva.) „Nagyon ügyesek voltatok,	Bemutató, auditív figyelem fejlesztés.

3. Zenehallgatás <i>Tritsch-Tratsch Polka, Op. 214</i> Linkje: https://www.youtube.com/watch?v=sfr7rkS7-OQ&ab_channel=J%C3%A1nosB%C3%A1lint-Topic Ismétlés 2x Mivel kevesen lesznek várhatóan, másodszori meghallgatásra felállhatnak és szabadon mozoghatnak a darabot hallgatva.	most ugyan ez lesz a feladat, csak egy másik darabot fogunk meghallgatni.” A gyerekek itt a boldogság, öröm, izgatottság érzését hallhatták a zenében.	Bemutató, auditív és vizuális figyelemfejlesztés.
4. Zenehallgatás <i>A karib-tenger kalózzai filmzenét játszom el nekik piccolon</i>	„Az utolsó dalnál is ugyan ez lesz a feladat, de ezt most én fogom nektek eljátszani. Szeretném ha ugyan ilyen ügyesen figyelnétek, ahogyan eddig.”	Bemutató, auditív és vizuális figyelemfejlesztés.

9.5. Kotta

Karib tenger kalózai

A kotta forrása:

https://www.youtube.com/watch?v=9p7tmCNu11Q&ab_channel=MusicSheet

9.6. 4. foglalkozás tervezet

Foglalkozás helye: Mohács, Boldog Gizella Katolikus Általános Iskola és Óvoda Szent Ferenc Tagóvodája - Sárga gyertya csoport

Foglalkozás ideje: 2023.03.30.

Foglalkozást vezető neve: Lauer Liza Livia, Horváth Ildikó

Korcsoport: Homogén életszervezésű, osztatlan életkorú csoport

Foglalkozás szervezeti formája: kötött

Foglalkozás típusa: vegyes

Tanulási feladatok	Óvónői közlés	Elemzés/ Képességfejl. módszerei
I. Bevezetés (5-8 perc) I/1. Szervezés: (2 perc) A csoportszoba elpakolása, hely biztosítása a mozgásos játékokhoz, eszközök előkészítése, szellőztetés. I/2. Motiváció: (6 perc) Rá hangolódás a meglepetésre.	A csoport szokásrendszerének megfelelően az Éliás, Tóbiás most van rakodás... kezdetű dal éneklésével jelzem a szőnyegen való játékok elrakásának idejét. „Gyertek, üljünk le a szőnyegre. Maradjunk csendben, hogy betudjon jönni a nektek szánt meglepetés! ”	A feltételek megteremtésével biztosított a foglalkozás szervezettsége, nyugalma, folyamatossága.
II. Fő rész (10 perc)		

1. Ismétlő dalos játék gyakorlása: <i>Tavaszi szél</i> TÖRZSÖK: 13 Kh.:dó-G Hk.: s,l,t,drm Egyszer eljátszák a fuvolával, majd az alt fuvolával, fuvolával és a piccoloval is egyszerre elfújják. Ismétlés 2x 2. Zenehallgatás <i>Beethoven – Német tánc</i> Eljátszák a gyerekeknek a darabot, több szólamban. Másodszori játékba már engem is invitálnak. 3. Zenehallgatás	Bejön Horváth Ildikó a növendékeivel. Elfuvolázzák mindhárom hangszeren egyszerre, majd közösen megbeszéljük a hangszerek jellemzőit.	Emlékezet fejlesztése, gondolkodás fejlesztése, értékelés, dicséret, bemutatás, gyakorlás, ellenőrzés, metrum érzék fejlesztése mozgással, beszéddel, mozgáskultúra fejlesztés, figyelem fejlesztés Bemutatás, auditív és vizuális figyelemfejlesztés. Bemutatás, gyakorlás, cselekedtetés, ellenőrzés, javítás, értékelés, dicséret, auditív és vizuális figyelemfejlesztés.
---	--	--

Beethoven – Német tánc tapssal

Linkje:

https://www.youtube.com/watch?v=NtOoWw3r1m8&ab_channel=RichardFilz

Ismétlés 2x

Lépésről lépésre megtanuljuk a tapsot hozzá, majd közösen zenére eljátszuk.

III. BEFEJEZŐ SZAKASZ (5 perc) Foglalkozás értékelése, kiemelkedő teljesítmények, dicséret. Mindenki kipróbálhatja a hangszert Ildikó néni segítségével. (megfűjni) Foglalkozás értékelése <u>Búcsúzásképpen eljátszák még egyszer Beethoventől a Német tánc című darabot.</u>		Beszélgetés, gyakorlás, magyarázat. Sok segítség, hogy minél könnyebben kifejezzék magukat. Csoportos és egyéni értékelés, dicséret. Figyelem, emlékezet fejlesztése, bemutatás.
--	--	--

9.7. Beleegyező nyilatkozat minta

Kedves Szülők!

Lauer Liza Livia (Liza néni) vagyok, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus Neveléstudományi Intézetének óvodapedagógus alapszakos hallgatója.

Tanulmányom keretében a szakdolgozatom gyakorlati részét (melynek témája: A fuvola, furulya használata az óvodában) a Boldog Gizella Katolikus Általános Iskola és Óvoda Szent Ferenc tagóvodájában végzem.

Ezen felmérésnél a Sárga gyertya óvodai csoportban hangszeres foglalkozást fogok tartani, melyhez képeket és hangfelvételt kell készítenem. A hangfelvételeket, miután név nélkül leírtam a gyermekek válaszait a kérdéseimre természetesen törlésre kerülnek és senki sem kapja meg. A képeket, amiket készíték a foglalkozásokról, egy gyermek arca sem fog látszani, hiszen kisatírozom. A képek készítésével a gyermekek érdeklődését és reakciójukat mérném fel. Hiszen arra vagyok kíváncsi, hogy a zene mennyire fontos az érzelmi nevelésben. (A gyermekekkel a következőket fogom megbeszélni - csinálni, erre nem kell senkinek sem készülni, végig játékos feladatok lesznek: megismerkednek a fuvolával és annak különböző fajtáival, különböző darabokat fogunk meghallgatni, amely más-más érzelmeket fognak kiváltani belőlük, és ezt fejezzék is ki.)

Négy ilyen alkalom lesz, mikor a gyerekről kép illetve hangfelvétel fog készülni.

A kutatás során a gyermekek anonimitását biztosítom, minden adatvédelmi és adatkezelési szabályt szigorúan betartok a hatályos jogszabályok értelmében. A vizsgálatból a gyermekekre, intézményre nézve semmilyen adatot nem hozok nyilvánosságra. Kizárólag a gyermekek általános eredményeire, jellemzőire összpontosítok.

A felvételek eredményét (amennyiben kéri minden szülővel gyermekének eredményeit ismertetem).

Segítségüket, együttműködésüket köszönöm!

Lauer Liza Livia

Óvodapedagógus hallgató

Szülői hozzájáruló nyilatkozat

Aláírással hozzájárulok ahhoz, hogy gyermekem részt vegyen a felmérésen.

Gyermek neve: _____, Szül.: _____ év _____ hó _____ nap

Szülő aláírása: _____

Szülő neve nyomtatott betűkkel: _____

Dátum: 2023.hónap